

VẤN ĐỀ THẾ KỶ CHÂU Á

(tiếp theo và hết)

HỒ SĨ QUÝ^(*)

IV. Vấn đề biển Đông - thế kẹt của tham vọng cường quốc

Cùng với sự lớn mạnh vượt trội về kinh tế, sức mạnh quân sự của Trung Quốc cũng được tăng cường và tham vọng trở thành cường quốc biển ngày nay đã trở thành cơn khát trong tâm lý dân tộc chủ nghĩa Trung Hoa. Sau nhiều thập niên thực hiện phương châm của Đặng Tiểu Bình “ẩn sáng dưỡng tối” (giấu mình chờ thời), ngày nay, một số đầu óc chiến lược Trung Quốc đã lộ rõ tâm trạng nôn nóng (xem: 21). Điểm nôn nóng nhất mà Trung Quốc chủ tâm thể hiện là kế hoạch độc chiếm biển Đông. Bên cạnh việc tăng cường nghiên cứu và tuyên truyền về biển đảo, từng bước hiện thực hóa mưu đồ “đường lưỡi bò”, hiện đại hóa quân đội và lực lượng hải quân, đóng thử và đưa vào hoạt động tàu sân bay, phóng thêm vệ tinh giám sát toàn bộ biển đảo, vận hành giàn khoan khổng lồ , Trung Quốc còn thực hiện kế sách gây phức tạp ở biển Đông, cản trở việc thực thi công ước Liên Hợp Quốc về Luật Biển 1982, đối đầu với Philippines, cắt cáp tàu thăm dò dầu khí của Việt Nam, cản trở ngư dân Việt Nam đánh bắt cá trong vùng biển của mình, mời thầu khai thác dầu khí tại

thềm lục địa của Việt Nam, tổ chức với số lượng lớn ngư dân đánh cá trái phép, lập đơn vị hành chính Tam Sa, hành chính hóa sự quản lý Hoàng Sa - Trường Sa, chia rẽ và gây áp lực với các nước ASEAN trong vấn đề biển đảo... Trên bàn cờ địa chính trị, vấn đề biển Đông với tham vọng khai thác tài nguyên, kiểm soát tự do hàng hải, chi phối ASEAN và khống chế toàn bộ vùng phía Tây Thái Bình Dương , trong chiến lược trỗi dậy của Trung Quốc, đã trở thành cái không thể che giấu (xem: 30, 32).

Tình huống này, không chỉ gây áp lực đối với Việt Nam, các nước ASEAN, mà còn liên quan trực tiếp và thách thức lợi ích chiến lược của Mỹ (xem: 24).

Bởi vậy, ngày 23/7/2010, Hillary Clinton, Ngoại trưởng Mỹ chính thức lên tiếng tại Hà Nội về “lợi ích quốc gia của Mỹ trong việc tự do hàng hải ở biển Đông”. Mỹ tuyên bố “hỗ trợ ngoại giao đối với các bên tranh chấp và lên án sự cưỡng ép, sử dụng vũ lực hoặc đe dọa sử dụng vũ lực của bất kỳ nước nào”. Ngoại

---

^(*) GS. TS., Viện trưởng Viện Thông tin Khoa học xã hội. Hosiquy.thongtin@gmail.com

trưởng Mỹ còn nói rõ, “việc đòi chủ quyền đối với không gian biển phải bắt nguồn từ việc đòi chủ quyền hợp pháp với các đảo, đất, đá... trên biển”. Bài phát biểu của bà Clinton lập tức gây chấn động mạnh; Ngoại trưởng Trung Quốc bỏ phòng họp và chính giới Trung Quốc khó chịu (xem: 4).

Không dừng ở đó, cuối năm 2011, Mỹ đã chính thức tuyên bố thế kỷ XXI sẽ là *thế kỷ Thái Bình Dương* của Mỹ. Phục vụ chiến lược này, Mỹ đã nâng cấp quan hệ quân sự và tiến hành tập trận chung với các nước như Philippines, Singapore, Australia, Ấn Độ - những nước đang có tranh chấp với Trung Quốc. Kế hoạch cho sự có mặt dài lâu của quân đội Mỹ ở khu vực châu Á Thái Bình Dương cũng đã không ngần ngại được nói đến. Tinh thần “thế kỷ Thái Bình Dương” được Mỹ liên tục nhắc lại trong các diễn đàn chính trị quốc tế và cũng ít nhiều đã được triển khai trong thực tế. Mới đây nhất, tại Diễn đàn các quốc đảo Thái Bình Dương (PIF) diễn ra ở đảo Cook ngày 31/8/2012, Ngoại trưởng Mỹ một lần nữa khẳng định “Washington sẽ can dự lâu dài ở Nam Thái Bình Dương” và điều này không phải là độc chiếm Thái Bình Dương mà là do “Khu vực Thái Bình Dương đủ rộng cho tất cả các nước, cho Mỹ và cho một Trung Quốc đang lên” (xem: 37). Tại Trung Quốc ngày 5/9/2012, Ngoại trưởng Clinton cũng nhắc lại, châu Á - Thái Bình Dương là khu vực được Mỹ xem là động lực chính cho sự phát triển kinh tế và chính trị của thế giới trong thế kỷ XXI. Bà thúc giục Trung Quốc giải quyết tranh chấp trên biển Đông phải tiến hành bằng các biện pháp hòa bình, “không cưỡng ép” (*without coercion*) và việc đạt được Bộ quy tắc ứng xử giữa các

bên trên biển Đông (COC) là phù hợp với “lợi ích của tất cả các bên” (xem: 26). Cổ máy truyền thông Trung Quốc ngay lập tức đã tỏ thái độ phản ứng với quan điểm của Ngoại trưởng Mỹ.

Thế kỷ XXI sẽ là *thế kỷ Thái Bình Dương* của Mỹ - lời tuyên bố chính thức cho chiến lược này được Ngoại trưởng Mỹ Hillary Clinton công bố tại Hội nghị thượng đỉnh khối APEC gồm các nhà lãnh đạo của 21 nền kinh tế châu Á - Thái Bình Dương nhóm họp tại Honolulu ngày 10/11/2011. Bài phát biểu của bà Clinton sau đó được đăng lại trên tờ *Foreign Policy* số tháng 11/2011. Chắc chắn đây là một văn kiện quan trọng mà có thể nhiều thập niên sau người ta mới thấy hết ý nghĩa của nó. Trong bài này, bà Clinton nói rõ: “Tương lai của các hoạt động chính trị sẽ được quyết định ở châu Á, chứ không phải ở Afghanistan hay Iraq, và Mỹ sẽ ở trung tâm của những hành động đó. Đúng là châu Á có ý nghĩa quyết định đối với tương lai của nước Mỹ, một nước Mỹ can dự sẽ mang tính sống còn đối với tương lai của châu Á. Mỹ là cường quốc duy nhất có mạng lưới liên minh mạnh mẽ trong khu vực, không tham vọng về lãnh thổ, và có một thành tích lâu dài trong việc mang lại lợi ích chung. Cùng với các đồng minh, Mỹ đã nhận trách nhiệm đảm bảo an ninh khu vực trên nhiều thập niên - tuần tra các tuyến đường biển châu Á và duy trì sự ổn định - và đến lượt nó, điều đó đã góp phần tạo điều kiện cho sự tăng trưởng. Mỹ đã giúp đỡ hội nhập hàng tỉ người trong khắp khu vực vào nền kinh tế toàn cầu bằng cách thúc đẩy hiệu quả kinh tế, trao quyền xã hội, và tạo các mối quan hệ to lớn hơn giữa người dân với người dân. Mỹ là đối tác thương mại và đầu tư

lớn, một nguồn tạo ra sự đổi mới có lợi cho người lao động và các doanh nghiệp ở cả hai bờ Thái Bình Dương, là nơi học tập của 350.000 sinh viên châu Á mỗi năm, người đấu tranh cho các thị trường mở cửa, và là một quốc gia ủng hộ các quyền phổ biến của con người” (xem: 5).

Có thể là để chuẩn bị cho bà Clinton công bố chiến lược *Thế kỷ Thái Bình Dương*, tờ *Foreign Policy*, trước đó một số, số tháng 9 và tháng 10 năm 2011 đã đăng bài “Biển Đông: tương lai của xung đột”, một bài viết ở tầm tư duy chiến lược, vạch rõ những căn cứ lý luận, những tư tưởng nền tảng cho chiến lược biển Đông của Mỹ. Tác giả bài viết này là Robert D. Kaplan, chuyên viên cao cấp của Trung tâm An ninh Mỹ (CNAS - Center for a New American Security), thành viên Hội đồng Chính sách Quốc phòng thuộc Bộ Quốc phòng. Ông cũng là một trong các tác giả của CNAS hoạch định Chiến lược của Mỹ về biển Đông thể hiện trong bản phúc trình 115 trang của CNAS công bố 1/2012 (xem: 6). Từ lúc công bố đến nay, bài viết này (“Biển Đông: tương lai của xung đột”) đã gây được sự chú ý của giới nghiên cứu, giới quân sự và các nhà hoạt động xã hội ở khắp các diễn đàn liên quan tới tình hình biển Đông và châu Á - Thái Bình Dương.

Robert D. Kaplan viết: “Đông Nam Á ngày nay đã nằm sâu trong giai đoạn hậu Chiến tranh Lạnh. Việt Nam, thống soái bờ phía Tây của biển Đông, đang tìm kiếm các mối quan hệ quân sự gần gũi hơn với Mỹ... Cuộc đấu tranh để giành địa vị ưu việt tại Tây Thái Bình Dương không nhất thiết phải bao gồm chiến tranh. Chiến tranh chẳng phải là chuyện không thể tránh khỏi cho dù

cạnh tranh là điều hiển nhiên. Và nếu Trung Quốc và Hoa Kỳ xử lý thành công cuộc chuyển giao sắp đến, thì châu Á, và cả thế giới, sẽ là một nơi an toàn và thịnh vượng hơn. Có gì có thể đạo đức hơn điều đó?” (xem: 14). Dĩ nhiên đây không chỉ là quan điểm của riêng Kaplan.

Dẫn ra một cách kỹ hơn những quan niệm của Hillary Clinton và Robert Kaplan, chúng tôi muốn góp phần lý giải, tại sao vấn đề Biển Đông lại có ý nghĩa đáng kể đến như vậy trong tham vọng chiến lược của Trung Quốc và Mỹ. Chẳng phải ngẫu nhiên mà nhóm chuyên gia phân tích tình hình quốc tế trong báo cáo của mình về tình hình biển Đông còn đánh giá rằng, vấn đề Biển Đông sẽ là “thế kẹt” (trapped) của những tham vọng cường quốc (xem: 13, 29). Câu hỏi Trung Quốc liệu có vượt qua Mỹ để trở thành cường quốc chi phối thế giới trong thế kỷ XXI hay không, trên thực tế lại phụ thuộc không nhỏ vào việc giải quyết vấn đề Biển Đông.

V. Sự suy yếu tương đối của Mỹ - “Mỹ phai tàn”?

Những dự báo Trung Quốc sẽ vượt qua Mỹ để chiếm vị trí nền kinh tế lớn nhất thế giới vào một thời điểm gần đã làm sôi động những tranh luận về việc Mỹ sẽ phải đối mặt với những thách thức ngày càng lớn về vị thế kinh tế - chính trị của mình trong tương lai. Tuy nhiên, cũng có ý kiến cho rằng, vai trò của quy mô kinh tế đối với vị thế cường quốc, không luôn luôn và không nhất thiết có quan hệ nhân quả với nhau - đây là điều khá tinh tế mà không phải mọi nhà chiến lược đều đã ý thức rõ. Tự thân kinh tế không phải là một thước đo đầy đủ và chính xác sức mạnh thực của các quốc gia trong hệ thống thế giới,

nhất là với những nền kinh tế lớn về quy mô và phạm vi nhưng lại chưa cao về trình độ và cơ cấu như Trung Quốc. Và lại, Trung Quốc ngay từ thế kỷ XIX, đã có lúc là nền kinh tế lớn nhất thế giới. Nhưng vào đúng những thời điểm như vậy, Trung Quốc lại đã từng cúi đầu khuất phục những quốc gia chẳng to lớn gì ở châu Âu. Còn ngày nay, cho dù Trung Quốc có thực sự vươn lên đỉnh cao kinh tế và quân sự, quốc gia này cũng không dễ rút ngắn sự tụt hậu khá xa so với Mỹ và châu Âu về GDP bình quân đầu người, về chỉ số HDI (phát triển con người), về khoa học, giáo dục và về nhiều phẩm chất văn hóa - văn minh khác mà chính người Trung Quốc đang tự phân nản (xem: 20).

Những người tin tưởng chắc chắn vào khả năng lớn mạnh hơn nữa của châu Á có vẻ vẫn đang nhiều thêm. Ngay cả Thomas Friedman, nhà báo nổi tiếng của tờ *The New York Times*, tác giả cuốn “Thế giới phẳng” gây xôn xao dư luận mấy năm vừa rồi, cũng đã lên tiếng chỉ trích chính quyền Washington để nước Mỹ tụt hậu đáng kể trong cuộc chạy đua với những đối thủ châu Á. Tháng 8/2011 cùng với Michael Mandelbaum, một trong những nhà tư tưởng hàng đầu về chính sách đối ngoại của Mỹ, giáo sư Đại học Johns Hopkins, Friedman đã xuất bản cuốn sách “Chúng ta đã từng như thế: Mỹ tụt hậu trong thế giới mà Mỹ đã tạo ra như thế nào và làm thế nào để chúng ta quay trở lại” (*That Used to Be Us: How America Fell Behind in the World It Invented and How We Can Come Back*). Friedman và Mandelbaum đã dẫn ra những số liệu đáng chú ý về thâm hụt ngân sách và phân tích những yếu kém trong quản lý vĩ mô của Mỹ về mặt kinh tế - xã hội. Theo các ông, toàn

bộ nền kinh tế Mỹ đến nay đã giảm sút nghiêm trọng về trình độ và tốc độ tăng trưởng. Mức độ sụt giảm kinh tế Mỹ, theo Friedman và Mandelbaum, đáng phê phán đến mức kỳ lạ, nếu đem so với bất kỳ nền kinh tế mới nổi nào như Ấn Độ, Brazil, Thổ Nhĩ Kỳ, mà đặc biệt là với Trung Quốc. Trong chính trị và quân sự, Mỹ cũng không nắm được vấn đề hạt nhân của Iran và Triều Tiên, bị động trước sự biến động của khu vực Á Rập và các khu vực khác. Những biểu hiện của quyền lực Mỹ suy tàn đã và đang hiện ra rất rõ. Friedman và Mandelbaum không ngần ngại kết luận, thời kỳ Mỹ “lãnh đạo thế giới và có khả năng bắt các nước làm theo” đã kết thúc rồi (xem: 9).

Thế nhưng, bất chấp số người tin tưởng châu Á sẽ vượt lên trước phương Tây ngày một nhiều thêm, vẫn có rất nhiều tiếng nói cho là quá sớm khi tụng ca thế kỷ châu Á và coi Mỹ đang lụi tàn giống như đế quốc Anh quốc nửa đầu thế kỷ XX. Vì ngoài sức mạnh kinh tế vẫn còn khá nghèo so với Mỹ và phương Tây, châu Á đang đối mặt với những thử thách lớn về dân số, chính trị, môi trường và đặc biệt là liên kết khu vực; châu Á còn quá xa vời với kiểu liên kết như Liên minh châu Âu. Hơn thế nữa, theo Joshua Kurlantzick, chuyên gia về Đông Nam Á của Hội đồng quan hệ đối ngoại Mỹ, tất cả những cường quốc châu Á như Ấn Độ, Trung Quốc hay Nhật Bản, thực tế, vẫn muốn gây chiến với nhau hơn là hợp tác để tạo ra những định chế chung (xem: 17, 18).

Phải chăng Mỹ đang lụi tàn, như gần đây nhiều chính khách và học giả đang tin là thế? Có phải Mỹ đã từ bỏ những đức tin và ý chí đã giúp họ thành công trong quá khứ và ngày nay Mỹ

hoàn toàn thiếu tiềm lực và sức mạnh để giải quyết những vấn đề họ đang đối mặt? Hay liệu Washington sẽ phải tự kết liễu vị thế siêu cường của mình vì nhận thấy sự dịch chuyển nền văn minh đang khiến cho sức mạnh Mỹ không tránh khỏi suy giảm? Mặc cho Niall Ferguson vẫn thu hút khá đông cử tọa đến giảng đường nghe lý luận về phương Tây lụi tàn của ông, mặc cho Friedman và Mandelbaum vẫn đang lôi cuốn độc giả cười nhạo hình ảnh một Chú Sam già yếu và bất lực, trật tự thế giới ngày nay, như nhiều nhà nghiên cứu đã phân tích khá cặn kẽ tới mức khó có thể phủ nhận được - vẫn đang là trật tự phản ánh sự thắng thế và hợp lý của nhiều nguyên tắc Mỹ, mô hình Mỹ, quan niệm Mỹ, lối sống Mỹ và nói chung là ưu thế Mỹ trong hầu hết các khía cạnh chính trị, kinh tế, văn hóa và quân sự. Sự suy tàn của Mỹ, rất có thể chỉ là sự phản ánh tâm lý bức xúc của những người không muốn nước Mỹ yếu đi, nhiều lắm nó cũng chỉ là hồi chuông đánh động nhà cầm quyền. Còn nếu như có thực, sự suy tàn của Mỹ chắc chắn sẽ đồng nghĩa với việc mở ra một thế giới khác cho nhân loại.

Nhưng giả dụ, nếu điều này xảy ra thì đáng mừng hay đáng lo?

Theo James Kurth, thế kỷ XX mới là thế kỷ Mỹ thứ nhất, thế kỷ XXI sẽ là thế kỷ Mỹ thứ hai. Những trụ cột làm nên một siêu cường Mỹ ở thế kỷ thứ hai có thể sẽ khác, nhưng Mỹ vẫn sẽ là cường quốc mạnh nhất thế kỷ XXI mặc dù không dựa vào kiểu thống trị như trong thế kỷ vừa qua. James Kurth cho rằng, Mỹ còn rất lâu nữa vẫn tồn tại dựa vào những trụ cột mà Trung Quốc và những cường quốc khác khó có thể tạo ra cho mình những cái gì đó tương

tự. Bên cạnh những trụ cột thuộc kinh tế, chính trị, quân sự, văn hóa, Mỹ hiện vẫn là tấm gương khiến cả thế giới muốn bắt chước về sự sáng tạo công nghệ và một lối sống hấp dẫn (xem: 19). Dù lâu nay người ta đã nói nhiều về việc châu Á sẽ vươn lên làm chủ công nghệ trong tương lai, nhưng một năng lực sáng tạo công nghệ liên tục và thường xuyên như Mỹ đã làm trong suốt nửa sau thế kỷ XX thì không hề đơn giản đối với bất kỳ quốc gia nào. Mặc dù Nhật Bản, Hàn Quốc, Singapore hay Trung Quốc đã thành công về kinh tế, nhưng những cường quốc của khu vực này vẫn chưa đủ đảm bảo để các nước khác yên tâm với sức mạnh của sự tiến bộ - như Mỹ đã tạo nên cho các đồng minh của Mỹ. Ngoài ra, không tham vọng lãnh thổ còn là một phẩm chất mà xưa nay người ta thấy chỉ có ở đế chế này^(*) (xem: 38).

Trong theo dõi của chúng tôi, người có tiếng nói đáng chú ý hơn cả trong việc khẳng định vị thế cường quốc của Mỹ trong thế kỷ XXI là Robert Kagan, nhà nghiên cứu chính sách đối ngoại của Viện Brookings, bình luận viên báo *Washington Post*, nhà tư tưởng chiến lược có ảnh hưởng lớn ở Mỹ (One of the country's most influential strategic thinkers). Trong cuốn sách mới nhất của mình "Thế giới mà nước Mỹ tạo ra"

(*) Trong một cuộc họp báo, Tổng Giám mục Giáo xứ Canterbury, Anh, gay gắt hỏi Ngoại trưởng Mỹ Collin Powell việc Mỹ đem quân sang Iraq và Afghanistan có phải là thí dụ điển hình về tham vọng bành trướng lãnh thổ của Mỹ hay không? Ngoại trưởng Collin Powell trả lời: Thưa Đức Cha, từ bao nhiêu năm qua, Mỹ đã gửi không biết bao nhiêu nam thanh, nữ tú của mình dẫn thân vào lửa đạn để tranh đấu cho tự do ngoài biên cương Mỹ. Tham vọng về đất đai của chúng tôi, nếu có là chỉ xin vừa đủ đất để chôn những người tử trận không thể trở về nhà.

(The World America made) xuất bản năm 2012 và trong bài “Chưa phai tàn. Phản biện huyền thoại về sự suy tàn của Mỹ” (Not fade away. Against the myth of American decline) đăng trên tờ *The New Republic* số tháng 2/2012, Kagan đã một lần nữa bàn về vai trò và vị thế hiện tại của Mỹ, với quan điểm gần như là đối lập hoàn toàn với Niall Ferguson, với Thomas Friedman và Michael Mandelbaum. Ngay từ khi công bố, cuốn sách và bài báo này đã nhận được sự phản hồi sôi nổi của đông đảo độc giả (xem: 15,16).

Theo Robert Kagan, hiện đang có nhiều sự bị quan được đặt không đúng chỗ; chuyện Mỹ đang suy tàn, thực ra là một huyền thoại thiếu căn cứ. Thế giới sẽ trở thành một thế giới khác và có thể trở nên nguy hiểm hơn nếu Mỹ giảm bớt vai trò lãnh đạo toàn cầu để dồn sức chỉ vào việc giải quyết các vấn đề nội bộ. Sự trở lại của chiến tranh sẽ tăng lên khi các quốc gia chen lấn vì quyền lực thế giới. Sự rút lui của dân chủ sẽ diễn ra ở những nước như Nga. Sự độc đoán sẽ có thêm sức mạnh ở những nước như Trung Quốc. Và sự yếu kém sẽ ngự trị trong nền kinh tế thị trường tự do toàn cầu, một trật tự đáng mơ ước mà Mỹ đã tạo ra và liên tục hỗ trợ trong hơn 60 năm qua. Bằng các căn cứ định lượng và định tính cụ thể, Robert Kagan đã vẽ nên một bức tranh sống động, thậm chí đáng báo động về việc nếu Hoa Kỳ có ý định để cho ảnh hưởng của mình suy yếu đi (xem: 15,16).

Theo Robert Kagan, không phải chỉ nhờ may mắn hay nhờ cầu nguyện mà trong quá khứ Mỹ đã vượt qua những cuộc khủng hoảng và trở dậy mạnh mẽ hơn các nước khác trong khi nhiều đối

thủ của Mỹ đã suy sụp. Vấn đề là ở chỗ, sự suy tàn, đối với Mỹ, là một lựa chọn. Nếu Mỹ lựa chọn chiến lược để tàn lụi thì nước Mỹ sẽ suy tàn. Quyết định nằm trong tay người Mỹ; suy tàn không phải là một định mệnh không thể tránh được, ít nhất là cho tới thời điểm hiện nay. Dĩ nhiên, nền văn minh thế giới rồi sẽ dịch chuyển. Các đế chế hưng thịnh - đến như La Mã - rồi cũng sẽ suy vong. Nhưng vào lúc nào? Nếu Mỹ bắt đầu sự suy tàn của mình trong hai thập niên tới, điều đó sẽ có ý nghĩa hệ trọng cho hai thế kỷ tiếp theo, không chỉ đối với người Mỹ mà còn đối với bản chất của thế giới mà Mỹ và nhân loại đang sống (xem: 15,16).

Trong thế kỷ XX, Mỹ đã gây ảnh hưởng lớn, lớn hơn bất cứ cường quốc nào kể cả thời Đế chế La Mã. Mỹ đã đạt được nhiều thành tựu và cũng giúp cho thế giới đạt được nhiều thành tựu. Nhưng Mỹ vẫn có những yếu kém và sai lầm. Mỹ không hoàn hảo và cũng đừng bao giờ mong Mỹ hoàn hảo (xem: 15,16).

*

* *

Như đã thấy ở trên, những tài liệu dẫn ra trong bài này đều ở dạng khá chọn lọc. Chúng tôi chú ý đến những quan niệm thể hiện tương đối rõ tính khách quan với những căn cứ có lẽ là đủ tin cậy. Cái nhìn trong các bài được chọn để phân tích cũng là cái nhìn tránh được sự thiên lệch. Tuy nhiên, với những vấn đề gắn chặt với tư duy chính trị - chiến lược như trong bài này, khả năng gây ảnh hưởng của những quan điểm được nêu cũng cần thiết phải được tính đến. Bởi vậy, chúng tôi đã cố gắng không bỏ sót những tác giả có uy tín nhất, những người có bề dày hoạt động

trong lĩnh vực tư duy chiến lược, có sự phân tích sắc sảo và điều quan trọng nhất, sắc sảo nhưng thực tế.

Chỉ với không nhiều tài liệu đã dẫn ra trong bài, những kết luận đầu tiên về vấn đề phức tạp này cũng đã có thể hình dung được như sau.

VI. Kết luận

Thế kỷ châu Á là một khái niệm không đến nỗi viễn vông hay hoang tưởng. Trong thế kỷ XXI chắc chắn Trung Quốc và châu Á, nói chính xác hơn, Trung Quốc, Đông Á và Đông Nam Á sẽ còn tiếp tục phát triển và nhiều khả năng là sẽ thịnh vượng hơn. Biển Đông đúng là một thế kẹt của tham vọng cường quốc, nhưng nếu các đầu óc chiến lược đủ tỉnh táo để không xảy ra chiến tranh thì châu Á, mặc dù thiếu liên kết, sẽ vẫn buộc phải cùng với Trung Quốc mở ra một diện mạo mới cho châu Á và điều đó góp phần làm thay đổi thế giới. Cho đến nay, chưa có một dự báo nào khẳng định khả năng chiến tranh, mặc dù các phương án quân sự đối phó với chiến tranh vẫn đang được triển khai khá quyết liệt ở một số nước. Gần đây nguy cơ này ở Biển Đông được suy đoán có vẻ tăng thêm, song nhiều các nhà chiến lược vẫn thấy đây là nguy cơ có thể kiểm soát được. Nếu dự báo này không sai thì *thế kỷ châu Á* sẽ là kết quả của sự dịch chuyển đầu tiên của nền văn minh nhân loại từ phương Tây sang phương Đông.

Thế kỷ Thái Bình Dương cũng là khái niệm có thực, phản ánh sự năng động và phức tạp của trật tự địa chính trị vùng này. Tuy khái niệm này được người Mỹ tạo ra để phục vụ cho lợi ích của Mỹ. Song do những ảnh hưởng thực

tế của việc thực hiện chiến lược này, nên quan niệm về *Thế kỷ Thái Bình Dương* lại trở thành một phần của quan niệm về *Thế kỷ châu Á*. Biển, mà ở đây là biển Đông ngày càng đóng vai trò quan trọng trong đời sống chính trị thế giới. Để chiến tranh không thể xảy ra, biển Đông sẽ trở thành “nơi tập trận” của những quan điểm, những chiến lược, những phương pháp (bao gồm cả những thủ đoạn), và những thái độ (bao gồm cả sự nhân nhượng) về tất cả các mặt kinh tế, chính trị, quân sự, ngoại giao giữa các quốc gia có liên quan, mà trước hết là giữa các nước có liên quan trực tiếp.

Trong lộ trình hiện thực hóa quan điểm *Thế kỷ Thái Bình Dương*, chắc chắn Mỹ sẽ hiện diện mạnh mẽ hơn ở biển Đông và điều này củng cố đồng thời làm gia tăng lợi ích của Mỹ. Vị thế của Mỹ gắn chặt với biển Đông và gắn chặt với lợi ích của các bên có liên quan, dù trực tiếp hay gián tiếp. Bởi vậy thực lực của Mỹ vốn vẫn mạnh lại buộc phải phát triển theo hướng mạnh hơn trong thế cạnh tranh chiến lược với Trung Quốc. Nghĩa là Mỹ chưa thể “phai tàn” như một số chiến lược gia trông đợi.

Đáng ra Trung Quốc có thể phát triển theo một kịch bản khác nếu từ bỏ tham vọng độc chiếm Biển Đông. Và nếu như vậy rất có thể giấc mộng Trung Hoa sẽ không phải là cơn ác mộng do tính hài hòa ở mức nào đó của nó với lợi ích của các cường quốc khác và của các bên có liên quan. Nhưng Trung Quốc đã chọn và không có đường từ bỏ tham vọng này nên *thế kẹt của tham vọng cường quốc* cũng là một khái niệm có thực. Trung Quốc đang tự hạn chế khả năng trở thành cường quốc của mình. Khả năng này (trở thành cường quốc)

hóa ra vẫn là một khả năng xa, nhường chỗ cho sự tác động, chi phối, gây sức ép, lừa vào bẫy của Mỹ.

Mỹ chưa thể “phai tàn”, nghĩa là phương Tây vẫn chưa cáo chung. Và quả thật phương Tây vẫn còn rất nhiều giá trị mà các nước đi sau vẫn cần thiết phải học hỏi để phát triển. Với truyền thống duy lý rạch ròi từ thời đại Phục hưng và Khai sáng, với khẩu hiệu “Tự do - Bình đẳng - Bác ái” lay động lòng người từ Cách mạng Tư sản Pháp 1789, với nền khoa học và giáo dục hùng mạnh từ thời Newton, Descartes, Kant, Humboldt, Einstein, và với các giá trị văn hóa đã trở thành khuôn vàng thước ngọc bởi Leonardo da Vinci, Shakespeare, Cervantes, Rousseau, Beethoven, Mozart phương Tây vẫn còn khá nhiều giá trị “kinh điển” mà ngay cả Mỹ vẫn chưa đi hết con đường phương Tây đã đi để vươn tới tiến bộ (xem: 11, 27, 35, 36).

Trong sự tiếp nối còn đang dang dở ấy, Mỹ vẫn có “đất múa võ” để mạnh hơn cả về kinh tế, chính trị, quân sự và giá trị sống. Hiện Mỹ vẫn rất giàu, rất mạnh và đủ tiến bộ. Trong thế kỷ XXI, Mỹ vẫn còn khả năng giàu hơn, mạnh hơn và tiến bộ hơn, trước khi một Trung Quốc hoặc một nước nào khác có thể giàu hơn, mạnh hơn và tiến bộ hơn so với Mỹ. Nghĩa là Mỹ vẫn rất cần cho sự tiến bộ của thế giới.

Nếu tiến bộ xã hội đúng là quy luật thì sự phát triển của loài người dù quanh co đến đâu, thậm chí dù chiến tranh cục bộ có xảy ra, dù tư tưởng dân tộc cực đoan có tạm thắng thế, nghĩa là dù bất ngờ và khó đoán đến mấy, thế kỷ XXI vẫn là thế kỷ không thiếu hứa hẹn đối với châu Á và nhân loại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Atkinson, Philip. The End Of Western Civilization, 2012. http://www.ourcivilisation.com/the_end.htm
2. ADB. Asia 2050: Realizing the Asian Century, 2011. http://www.unido.org/fileadmin/user_media/UNIDO_Worldwide/Asia_and_Pacific_Programme/Documents/AsianDevelopmentBankreport_asia-2050.pdf
3. Bubalo, Anthony & Cook, Malcolm. Horizontal Asia. *The American Interest*. 2010, May/June. <http://www.the-american-interest.com/article.cfm?piece=804>
4. Clinton, Hillary Rodham, Secretary of State. *Press Availability*. National Convention Center. Hanoi, Vietnam. July 23, 2010. <http://www.state.gov/secretary/rm/2010/07/145095.html>
5. Clinton, Hillary. America's Pacific Century. *Foreign Policy*. November, 2011. http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/10/11/americas_pacific_century?page=full
6. Center for a New American Security. Cooperation from Strength: The United States, China and the South China Sea. January, 2012. http://www.cnas.org/files/documents/publications/CNAS_Cooperation_FromStrength_Cronin_1.pdf
7. Ferguson, Niall. *Civilization: The West And The Rest*. U.S.: Penguin Press, 2011.
8. Ferguson, Niall. The 6 killer apps of prosperity, 2011. http://www.ted.com/talks/niall_ferguson_the_6_killer_apps_of_prosperity.html

9. Friedman, Thomas & Michael Mandelbaum. *That Used To Be Us. How America Fell Behind in the World It Invented and How We Can Come Back*, 2011. <http://www.thomasfriedman.com/bookshelf/that-used-to-be-us>.
10. Fukuyama, Francis. *The End of History and The Last Man*. NY.: Harper Perennial, 1993.
11. Fuller, Graham. Old Europe - or old America? *International Herald Tribune*, 12/2/2003. <http://www.digitalnpq.org/archive/2003spring/fuller.html>
12. International Crisis Group. *Stirring up the South China Sea (I): Regional Responses*. Asia Report No.223, 23 Apr 2012 <http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/asia/north-east-asia/223-stirring-up-the-south-china-sea-i.pdf>
13. International Crisis Group. *Stirring up the South China Sea (II): Regional Responses*. Asia Report No.229, 24 Jul 2012. <http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/asia/north-east-asia/229-stirring-up-the-south-china-sea-ii-regional-responses>
14. Kaplan, Robert D. *The South China Sea Is the Future of Conflict*. *Foreign Policy*. Sept/Oct, 2011. http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/08/15/the_south_china_sea_is_the_future_of_conflict
15. Kagan, Robert. *The World America Made*. NY.: Alfred A. Knopf, 2012.
16. Kagan, Robert. *Not Fade Away. The myth of American decline*. *The New Republic*. January 11, 2012 <http://www.tnr.com/article/politics/magazine/99521/america-world-power-declinism?id=FoZ4F7oMNWb7y04UpK20GKfyrbir7aLsgUrHpHEN0jQVczVWeQ0QSkXGLNwv2vj2>
17. Kurlantzick, Joshua. *The Asian Century? Not Quite Yet*. *Current History*. January, 2011.
18. Kuroda, Haruhiko. *Is the Asian century upon us?* http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2011-05/10/content_12476305.htm.
19. Kurth, James. *Pillars of the Next American Century. Tracing the foundations of American global strength, from past to future*. *The American Interest*. Vol. 5, No.2. November/ December, 2009.
20. Lưu Á Châu. *Sự đáng sợ của nước Mỹ*. <http://trankinhnghe.blogspot.com/2012/03/nghe-nguoi-trung-hoa-noi-ve-hoa-ky-va.html>
21. Lưu Minh Phúc. *Giấc mơ Trung Quốc. Tư duy nước lớn và định vị chiến lược trong thời đại hậu Mỹ*. H.: Thời đại, 2011. 同主题阅读:[ZGPT]未来50年中国的六场战争: 将彻底打破世界格局. http://www.mitbbs.com/article_t/MiscNews/31207047.html
22. Marquand, David. *The End of the West: the Once and Future Europe*. Princeton University Press: 2011.
23. Navarro, Peter & Greg Autry. *Dead by China, Confronting Dragon – A Global Call for Action*. U.S.: Pearson Education Inc., 2011. <http://www.deathbychina.com/DB-C-excerpt.pdf>
24. Nehru, Vikram. *Collision Course in the South China Sea*. *The National Interest*, 2012. <http://nationalinterest.org/commentary/collision-course-the-south-china-sea-7380>

25. Clinton, Hillary, Secretary of State (Cook Islands, August 31, 2012). Commemorating U.S. Peace and Security Partnerships in the Pacific. <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/08/197262.htm>
26. Ngoại trưởng Mỹ: COC phù hợp với lợi ích của tất cả các bên. <http://hanoimoi.com.vn/newsdetail/The-gioi/558457/ngoi-truong-my-coc-phu-hop-voi-loi-ich-cua-tat-ca-cac-ben.htm>
27. Hồ Sĩ Quý. Giá trị châu Âu: những gợi ý cho sự phát triển. Tạp chí *Nghiên cứu Châu Âu*, 2009, số 1.
28. Spengler, Oswald. *The Decline of the West (Der Untergang des Abendlandes)* t.1. 1918, t.2. 1922). Oxford University Press: 1991.
29. “Thế kẹt” của Trung Quốc ở Biển Đông. <http://nghiencuubiendong.vn/tin-ncbd/1567-qth-ktq-ca-trung-quc--bin-ong>
30. Trung Quốc tham vọng độc chiếm biển Đông - Kế hoạch ứng phó liên minh Mỹ - Australia. http://miscellaneous-land.overblog.net/article-trung-qu-c-tham-v-ng-c-chi-m-bi-n-ong-k-ho-ch-ng-pho-ng-minh-m-_uc-106345685.html
31. UNDP. Human Development Report 2010. NY.: 2011.
32. Uren, David. *The Kingdom and the quarry: China, Australia fear and Greed*. Black Inc., 2012.
33. Nguyễn Lưu Viên. Trung Quốc đã thúc dấy rồi... thế giới có run sợ chưa. <http://vietnamlibrary.informe.com/t-rung-qu-c-no-th-c-d-y-r-ei-a-b-s-nguy-an-l-u-vi-dt230.html>
34. Vinh Nguyễn. Phía sau việc kinh tế Trung Quốc thăng hạng. <http://vneconomy.vn/20100817113414261P0C99/phia-sau-viec-kinh-te-trung-quoc-thang-hang.htm>
35. Зиновьев А. А. Запад. М.: Центрполиграф, 1995. <http://www.deloteca.ru/st2/r29/t1/id501>
36. Зиновьев А. А. Что мы теряем? Сегодня западноевропейская цивилизация находится в серьезной опасности. *Литературная газета*. № 11-12, 22-28 Марта, 2006.
37. Ngoại trưởng Mỹ: Thái Bình Dương đủ rộng cho cả Mỹ và Trung Quốc. <http://dantri.com.vn/c36/s36-636411/ngoi-truong-my-thai-binh-duong-du-rong-cho-ca-my-va-trung-quoc.htm>
38. Viện Những vấn đề phát triển. http://www.vids.org.vn/vn/asp/News_Detail.asp?tabid=1&mid=802&ID=2138.